

(1900 - 1984)

MOLLA HAMİD EKİNCİ

Bediüzzaman'ın Yeni Said döneminin ilk talebelerinden olan Molla Hamid Ekinci 1900 doğumludur, Vanlıdır. Zamanında Van Emniyet Müfettişliği yapan Abdullah Ekinci'nin kardeşidir. Molla Hamid Ağabey 60'lı yılların sonları ile 70'li yılların başlarında, Ankara'ya Bayram Yüksel Ağabey'imizin misafiri olarak gelir ve Nur dershanelerinde çok kıymetli hatıralarını anlatırdı. Ankara'da, nur dershanelerinde kalan talebeler olarak bizler de bu hatıraları kendisinden müteaddit defalar dinlemek ve kaydetmek şansına sahip olmuştuk.

Molla Hamid Ağabey çok tatlı bir şark şivesiyle konuşur, gittiği her yerde kelimesi kelimesine hafızasına yazdığı kıymetli hatıralarını dile getirirdi. Ankara'da kısa sürelerle misafir kaldığından, kendisine çok yakın olamadık. Fakat Üstad'ımızın Eski Said ile Yeni Said döneminin ilk yıllarını ondan dinledikten sonra, dimağımızda yepyeni pencerelerin açıldığını gördük.

Molla Hamid Ağabey 1984 senesinde Van'da vefat etmiştir.

YENİ SAİD DÖNEMİ ANKARA'DA BAŞLAMIŞTIR

Çoğumuzun bildiğinin aksine, Bediüzzaman'ın Yeni Said dönemi Burdur'da veya Isparta'da değil; Ankara'da Mustafa Kemal ile meclisteki görüşmesinden sonra başlamıştır. Tarihçe-i Hayat'ta bu mesele şöyle izah edilmektedir:

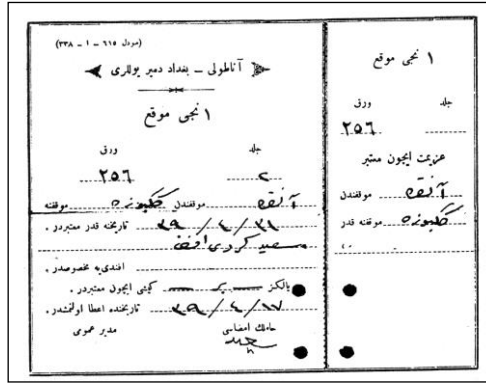
“O zamana yetiştiğiniz zaman, siyaset canibiyle onlara galebe edilmez; ancak manevî kılıncı hükmünde i'caz-ı Kur'an'ın nurlarıyla mukabele edilebilir' tavsiyesine müraatla, Ankara'da teşrik-i mesai edemeyeceği için, kendisine tevdi edilmek istenen mebusluk, Darü'l-Hikmeti'l-İslamiye gibi Diyanetteki azalığı, hem Vilâyât-ı Şarkiye vaiz-i umumiliği tekliflerini kabul etmez. Kendisini fikrinden vazgeçirmek için çalışan ve Ankara'dan ayrılmamasını rica için istasyona kadar gelen bir kısım mebusların da arzularına uyamayacağını bildirerek Ankara'dan ayrılır, Van'a gider. Ve orada hayat-ı içtimaiyeden uzaklaşarak Ereğ Dağı eteğinde, Zernebad Suyu başında bir mağaracıkta idame-i hayat etmeye başlar...”¹

Molla Hamid Ekinci, “Eski Said” döneminin sona erip, “Yeni Said” döneminin başladığı 1920'li senelerin başlarında, Bediüzzaman'ın kendi iç âleminde yaşadığı büyük inkılâbın ilk yansımalarını gören mühim bir şahsiyettir. Yeni Said'in ilk ahvalini ve Van hayatını anlatan en mühim kaynaktır. Bu sebeple anlattığı hatırat çok önemli...

Üstad'ımız, Risale-i Nur'un bazı yerlerinde, Molla Hamid Ağabey'den iltifatla bahsetmektedir.

Aziz, sıddık, vefâdar ahiret kardeşlerim Hacı Nuh Bey, Molla Hamid!

¹ Bediüzzaman Said Nursî, Tarihçe-i Hayatı, Söz Bas. Yay., s 187.

Ankara'dan Van'a; Eski Said'i yeni Said'e götüren tren bileti

“Sizler benim için çok ehemmiyetlisiniz. ‘Sıddık-ı vefiy bu zamanda yoktur’ diyenlere karşı sizleri gösteriyorum. Yirmi sene Van’da geçirdiğim hayat-ı ilmiye... Benim için Van çok kıymettardır. Lilâhilhamd sizler o kıymetkarlığı gösterdiniz. Ve Van’a karşı şedit hissiyatıma tam mukabele ediyorsunuz.”²

“ESKİ SAİD” VE “YENİ SAİD”

Bu hatıraların kıymetini daha iyi kavrayabilmek için, “Eski Said” ve “Yeni Said” hakkında, yine Bediüzzaman’ın kendi ifadelerinden bir özet yapmakta fayda var.

Eski Said: “Daha çocukluk yaşlarından itibaren fırtınalı bir hayat geçirmeye başlayan; Otuz Bir Mart Hadisesi’nde bir nutuk ile isyan etmiş sekiz taburu itaate getiren; bir zaman gazetelerin yazdıkları gibi, İstiklâl Harbinde “Hutuvat-ı Sitte” namında bir makale ile İstanbul’daki efkâr-ı ulemayı İngiliz aleyhine çevirip harekât-ı milliye lehinde ehemmiyetli hizmet eden ve Ayasofya Camii’nde elli bin adama takdir ile nutkunu dinlettiren bir adam ve Birinci Dünya Savaşı’nda gönüllü Alay Kumandanı olarak çarpışan ve Ruslara esir düşen ve Ankara’daki Meclis-i Mebusan’ın şiddetli alkışlamasıyla karşılanan...” bir Bediüzzaman Said Nursî veya Eski Said...

Yeni Said: “Eûzü billahi mineşşeytani vessiyase deyip siyasetten bütün kuvvetiyle kaçmış, hiçbir gazeteyi ve siyasi eserleri ne okumuş, ne sormuş, ne bahsetmiş; on senedir, hükümetin iki reisinden ve bir vali ve bir mebusundan başka hiç bir erkân ve büyük memurlarını bilmiyor ve tanımıyor ve tanımaya merak etmemiştir. Ve üç senedir harb-i umumîyi ne sormuş, ne bilmiş, ne merak etmiş, ne radyo dinlemiş...” bir Bediüzzaman Said Nursî veya Yeni Said.

Bediüzzaman Said Nursî’nin Van hayatı 1926 senesine kadar devam eder. O tarihteki Şeyh Said Hâdisesi’ne karışmamış, hatta mâni olmaya çalışmıştır. Fakat o zamanki hükümet, güya ihtiyat için, onu yaşadığı mağaradan alıp Anadolu’nun batısına, önce Burdur’a, daha sonra Isparta’nın Barla beldesine sürgün etmiştir. Bediüzzaman bu konuyu 1935 Eskişehir Mahkemesine karşı şöyle izah etmektedir:

“Şark hadisesi münasebetiyle nefyedilmem, iddianamede iştiraki ihsas ettiği cihetle cevap veriyorum ki: Hükümetin dosyalarında, benim künyem altında hiçbir meşruhat (bilgi) yoktur; sırf ihtiyat yüzünden nefyedildiğim, hükümetçe sabit olmuştur. Ben, o zaman da şimdiki gibi münzevi yaşıyordum. Bir dağın mağarasında, bir hizmetçi ile yalnız otururken, beni tutup on sene bilâsebep, müracaat etmediğim için, dokuz sene bir köyde, bir sene de Isparta’da ikamete mahkûm edip ahirinde bu musibete giriftar ettiler.”³

Bediüzzaman çok şöhretli ve çok hareketli içtimai bir hayattan, kendi iradesiyle ayrırlıp Önce Van şehrinin Nurşin Camii’nde; sonra dağlarında, mağaralarında birkaç talebesiyle birlikte yarı münzevi olarak yaşamaya başlıyor. Buralardaki hayatını ve hatıralarını, Molla Hamid Ağabey’in lisanından okuduğumuzda, Yeni Said’in ilk senelerini biraz daha keşfetmiş olacağız inşallah.

Üstad Bediüzzaman Hazretleri seneler sonra neşrettiği bir mektubunda, bu iki hayatının anlatılmasını özetle şöyle ifade etmektedir.

“Şiddetli hastalık ve sair sebeplerin tesiriyle ben Nurcu kardeşlerimle konuşamadığımdan ve o musahabeden mahrum kaldığımdan, benim bedelime sizler ve Risale-i Nur’un Kur’an medresesinde,

² Bediüzzaman Said Nursî, Barla Lâhikası, Söz Bas. Yay., s 188.

³ Bediüzzaman Said Nursî, Tarihçe-i Hayatı, Söz Bas. Yay., s 305.

Yeni Said'e verdiği ders ve Eski Said'in de Hutbe-i Şamiye ve zeyilleri gibi, hayat-ı içtimaiye medresesinde aldığı dersleri ve konuşmaları, bu biçare kardeşiniz bedeline, müştak olduğum kardeşlerimle, benim yerimde konuşmalarını tevkil ediyorum.⁴

Şimdi Molla Hamid Ağabey'in bazı hatıralarını buraya kaydediyoruz:

ÜSTAD'I İLK GÖRÜŞÜM

Büyük kardeşim Abdullah Ekinci memurdu. Üstad'ı tanıyormuş. Üstad'ımızın Nurşin Camii'nde ikamet etmek için geldiğini görmüş. Bana bir gün akşama yakın dedi ki: "Buraya çok iyi bir âlim gelmiş, herhalde odunu yoktur. Ona biraz odun götür."

Ben biraz odun alıp Nurşin Camii'ne gittim; içeri girdim. Baktım ki başında yazma bağlı, kim olduğu belli olmayan, üzerinde hocalık kisvesi bulunmayan birisi var. O zamanlar her hoca sarıklı idi. Sarık henüz kalkmamış idi, yasak değildi. Hoca olanlar sarık bağlardı. Üstad'ımızda ise hocalık kisvesi yoktu. Hatta bir arkadaşımдан işittim, Üstad'ımıza demiş ki:

"Herkes seni hoca biliyor. Sen de hocalık kisvesini giy ki bunu herkes kabul etsin. Sarık sarmayınca, bakıyorlar ki hoca yok, millet şaşırıyor." Üstad'ımız demiş ki: "İmam-ı Âzam da giysin kisve-i ilmiyeyi, ben de giyeyim?" Yani kendisini ilmî kisveye lâıyk görmüyordu, çok mütevazı idi. Onun için Nurşin Camii'nde onu ilk gördüğümde, ben de hoca olduğunu anlamadım. "Acaba hoca başka bir yere mi gitmiş?" dedim içimden. Orada durmuş hocayı bekliyordum.

Bana "Kardaşım ne arıyorsun?" dedi. "Hocaya odun getirdim" dedim. Biraderimi tarif ettim ve onun gönderdiğini söyledim. "Bu gecelik odunum kâfi idi niye zahmet ettin!" dedi. Neyse, odunu bıraktım.

ÜSTAD'LA KILDIĞIM İLK NAMAZ

"Kardaşım namaz kıldın mı?" diye sordu. Mağrip vakti idi. "Kılmadım" dedim. "Abdestin var mı?" "Var" dedim. "Bir ezan oku, cemaatle namaz kılalım" dedi. Ben ise cahilim ezan okumasını bilmiyorum. Neyse bilmediğimi anladı. Kendisi yavaş sesle bir ezan okudu. Namaza durdu. Müezzinliği de kendisi yapıyordu. Baktım "Allahü Ekber!" der demez boynu önüne düştü. Farklı bir hâle girdi. Ben içimden diyordum: "Bunda hoca kılığı yok. Bu ne haldir!" Neyse namazı kıldık, tesbihata başladık. Dedi ki:

"Namazın sonundaki tesbihat, namazın tohumu, çekirdekleri hükmündedir."

Hazin bir sesle, bizlerden çok ağır tesbihat yapıyordu;

"Sübhanallah... Sübhanallah..." diye çok içten ve yavaş bir tesbihat. Ben de öyle alışmışım, başkaları tez tez okuyorlar, ne dediklerini anlayamıyorum. Çok namaz kılanları gördüm, fakat böyle hazin, huşu içinde, heyecan veren bir tarzda kılanları görmedim. Onun "Lâ ilâhe illallah" demesinde ehl-i tarik birisi olsa heyecana gelirdi. Top güllesi gibi söylerdi.

Neyse ben eve döndüm. Kardeşim bana kızdı: "Nerede kaldın seni bekliyoruz?" "Namaz kıldık" dedim. "Bu kadar uzun namaz olur mu?" diye çıkıştı. "İşte, öyle kıldırdı..." dedim.

TESBİHAT OTUZ ÜÇ DEFADAN FAZLA VEYA EKSİK OLMAZ

Bir gün tesbihini yere uzattı ve tanelerini göstererek "Şu tanelerin her biri birer vartadır, birer engeldir. Ben baktım ki dünyanın ömrü kısa, benim ömrüm kısa, lüzumlu vazifeler çok. Cenab-ı Hak'a rica ve niyazda bulundum. Manen emredildi: 'Şuradan şuraya atla!' Bir adımda maksadıma vasil olmamı bana ihsan buyurdu. Hadsiz şükürler olsun."

Yine bir başka gün namazdan sonra cemaatten bazılarının tesbihat yapması dikkatini çekmiş. Cemaate sordu: "Tesbihleri nasıl çekiyorsunuz?" Cemaatten birisi "Fazla çekiyoruz, noksan çekmiyoruz" deyince, Üstad şöyle ikaz etti:

"Olmaz kardeşim! Hazinenin anahtarının bir dişi fazla veya eksik olursa o anahtar hazineyi açmaz. Tesbihat namazın çekirdekleri hükmündedir. Namaz tesbihat üstünde neşv-ü nema buluyor. Otuz üç defadan fazla veya eksik olmaz."

Hizmetine girdim, artık eve gitmiyordum

Ertesi günü tekrar odun götürdüm. Canı sıkıldı.

⁴ Bediüzzaman Said Nursî, Emirdağ Lâhikası-2, Söz Bas. Yay., s 487.

“Dün getirmiştin, bu gün tekrar niye getirdin?” diye kızdı. “Madem getirmişsin, kalsın” diye sonradan kabul etti; ama “Bir daha böyle yapma” diye de tembih etti.

Sonra bir gün bana “Bir işçi getir, caminin bahçesindeki ağaçları budayalım. Hem odunundan istifade ederiz, hem ağaçlar temizlenmiş olur” dedi. Ben kimseyi getirmeyip kendim ağaca çıktım. Hava soğuktu. Üstad da battaniyeye sarılmış halde avluda beni seyrediyordu. Ben dedim:

“Üstad’ım ne için burada, soğukta zahmet çekiyorsun? İçeride istirahat edin...” “Keçeli, Molla Hamid’im düşer diye korkarım. Molla Hamid’e acıyorum” dedi. O kadar şefkatli idi ki ben ağaçtan ininceye kadar bekledi. O günden itibaren kendisine hizmete başladım, daha eve gitmiyordum.

“Mademki bana hizmet ediyorsun, ara sıra eve git, hayvanlarınıza bak” diye tembihatta bulunurdu.

ÜSTAD’I DUYANLAR DERSLERİNE GELİYORLARDI

Gerek Van’ın içerisinde, gerekse köylerinde bulunan hocalar, şeyhler sohbetine geliyorlardı.

Van’ın içinden: Seyyid Hasan Efendi, Müftü Ömer Efendi, Seyyid Nizameddin Efendi, Şeyh Enver Efendi, kendi biraderi Abdülmecid Efendi, Seyyid Muhammed Salih Efendi, Şeyh Şükrullah Efendi gelirdi.

Köylerden: Molla Resul, Molla Yusuf ve başka hocalar sohbetine gelir ve ders alırlardı. O zaman telifat yoktu.

Bir gün Abdülmecid Efendi ile bir mesele üzerinde ders yapıyorlardı. Üstad birden Şeyh Enver Efendi’ye: “Abdülmecid kardeşimi sıkma!” diye hitap etti.

“MOLLA HAMİD” İSMİ

Üstad hiç boş durmazdı. Daima ilim ve ibadetle meşgul olurdu. Bir gün bana “Elif cüz’ü getir, sana Kur’an okutacağım” dedi. Benim kendimden ümidim olmadığı için ihmal ettim getirmedim. Birkaç gün sonra bir daha söyledi. O zaman ben Molla Resul’le konuştum: “Ben çalışan bir insanım, ara sıra buraya geliyorum, nasıl okuyayım?” Molla Resul bana kızdı ve şöyle dedi:

“Ahmak olma! Onu bizim gibi bilme. Madem o söylüyor, okursun.” Onun üzerine bir cüz getirdim. Bizzat kendisi benimle meşgul oldu. Bir gün hocalara “Bu gün Molla Hamid’imin dersini siz söyleyin” dedi. İşte “Molla Hamid” ismi de o zamandan kaldı. Bazen mübarek eli ile kafama vururdu ve şöyle derdi: “Biraderimin kafası taştır. İçine bir şey girmez.”

BİZİM İNEKLERE NE OLDU Kİ?

Bazen yemek yerken fareler çıkardı. Onların çıktıkları deliklere ekmek kırıntısı, bulgur ve şeker koyardı Üstad. “Şekeri niçin koyuyorsun?” diye bir defa sormuştum. “O da onların çayı olsun, sen çaysız idare ediyor musun?” demişti. Ben de fareler gelmesin diye kedileri yanımıza alıştırdım. Yemek esnasında her zaman çıkan fareler kedilerin kokusunu alınca çıkmaz oldular. Bunun üzerine Üstad’ımız:

“Bizim ineklere ne oldu ki?” dedi. Ben güldüm. “Sende bir iş var” dedi. O esnada bir kedi içeri girdi. Üstad’ımız, farelerin kedilerden dolayı çıkmadığını anladı. Bunun üzerine, kediler girip fareleri rahatsız etmesin diye pencerenin kâğıdını tekrar yaptırdı.

MOLLA RESUL İTİRAZ EDİNCE

Bir zamanlar Üstad’ımızın yanında mollalar ders okurlardı. Müşkül meseleleri öğreniyorlardı.

İçlerinde bir de Molla Resul vardı ki o, meşhur bir âlimdi. Hem o diğer mollalardan daha bilgili idi. Fakat Kur’an-ı Kerim’in zahirî manasını görüyordu.

Üstad ise Kur’an’ın manevî veçhesini görüp öyle ders veriyordu. Kur’an’ın manası tükenmez ya...

Bir gün Molla Resul, kendi bildiği mana ile Üstad’ın verdiği mananın farklı olduğunu gördü. Molla Resul riyakârlık filan bilmediğinden, bildiğini doğrudan söyleyen bir âlimdi. Üstad’ımıza dedi:

“Ben tefsirleri kontrol ediyorum, senin bu ayete verdiği manayı vermemişler. Senin dediğin gibi değil.”

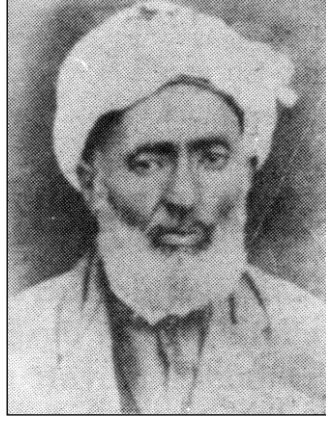
Üstad “Bu tarz okuyacağız” dedi.

Molla Resul “Öyle ise benim bildiğim o kitapları kaldıralım. Ne lüzumu var?” dedi. Üstad “Lazımdır, onu da okuyun” deyince, Molla Resul itiraz etti. Üstad’ımız hiddetlendiği zaman sağ elini, sol elinin tersine vurarak konuşurdu. Sağ elini sol elinin tersine çarptı ve şöyle konuştu:

“Siz hâlâ beni Eski Said biliyorsunuz, bütün kitapları tasnif edenlere kafamı vurdum, karşımda kimse durmadı. Yalnız bir tanesi, Şeyh Muhyiddin-i Arabî karşımda durdu.

Bana, “Biraz konuşalım” dedi.

Onunla şimdi konuşuyoruz. Bu kitapları yazanların ilmi deniz olsa, daha Said’in topuğuna ulaşmamış. Mesuliyet bana ait, ben sana ders veriyorum, öyle oku. Beni konuşmaya mecbur ediyorsunuz!” Sonra Üstad, “Neyse” diyerek konuşmasını bitirdi.

Molla Resul

ÜSTAD’IN YANINDAYKEN TEK BİR KERE TOK OLUNCAYA KADAR YEDİM

Ders alan hocalar, iaşelerini temin etmek ve kimseye yük olmamak için, bulgur zamanı bir tenekte bulgur ve biraz da yağ getirmişlerdi. Yetmiş-seksen yaşlarında ihtiyar bir annem vardı. Allah rahmet eylesin, yemeğimizi ona yaptırırdık. Üstad’ımız bana dedi ki: “Bu getirilen bulguru evinize götür. Sabahları çay ve peynirle; öğle ve akşamları da bu bulgurla çorba veya pilav yaptırır, idare ederiz. Annene yaptırıp getirirsin” dedi. Ben de anneme: “Bu bulgurdan çorba veya pilav yapacaksın” dedim ve ona bıraktım.

Üstad’ımız yemek yerken herkesin ekmeğini ayırtır, kendisine verirdi. Herkese az bir ekmek düşerdi. Bana da gayet az gelirdi. Sofrada beş talebe, iki de biz, yedi kişi olurduk. Çok zaman misafirlerimiz gelir, onlarla beraber yerdik. Üstad’ımız şefkatinden bana çok yüz veriyordu. Bir gün ona: “Ekmeği az veriyorsun. Ben rençper adamım, çalışıyorum. Bu kadarcık ekmekle nasıl idare edeyim? Bu bana az geliyor. Bizim evde, buğdayı ambar almıyor, çoktur. Bırak millet yesin. Biterse istediğin kadar getirebiliriz” diye itiraz ettim.

“Yok yok kardeşim; azlığı için değildir. Kardeşim siz midenizi neye benzetiyorsunuz? Midenin hakkı üçtür, üç hissesi olacak: Bir hisse zıkrullah ve nefes için, bir hisse su için, bir hisse de gıda içindir. O mideyi üçe ayıracaksınız. Siz hepsini gıda için ayırıyorsunuz. Bu neye benziyor biliyor musunuz? Beş davarlık ahır var, siz oraya on beş davar dolduruyorsunuz. Orada başlıyorlar tepişmeye. Benim âdetim böyledir, benim düsturumu bozmayacaksınız.”

Sizi yeminle temin ederim, bu şekilde ben Üstad’ımızın yanında iki sene kaldım; sadece bir kere tok oluncaya kadar yiyebildim. O da şöyle oldu: Bir gün, bir talebe pilav pişirmişti. Tencerede pilav artmış; sahan almamıştı. Bana dedi ki “Gel bunu ye, sonra sofrayı götür.” Ben biraz yedim, sonra biraz da Üstad’ımızın yanında yedim. İşte o gece doyduğumu hatırlıyorum.

“ACABA VALİ BU LEZZETİ ALABİLİYOR MU?”

Yine bir gün ekmeğimiz bitmişti. Daima yufka ekmekten yerdik. Onun kırıkları ve toz şeklinde olan ekmekten kalmıştı. Onu toplayıp hayvanlar dokunmasın diye ağaca astık. Peynirden de artıklar duruyordu. Öğle vakti oldu. Yine Üstad’ımız, ekmeği bize taksim edecekti. Baktık ki ekmek yok ki bölünsün. Hepsi toz olmuştu. Bana dedi: “Herkesin önüne avuç avuç koy.” Zernabat suyu da aldık. Onu azar azar yemeğe başladık. Öyle lezzetliydi ki, Üstad dedi:

“Molla Resul, şimdi acaba Vali bu lezzeti alabiliyor mu?” Molla Resul sözünü esirgemeyen biri idi. Şöyle dedi:

“Verdin bize toz şeklinde biraz ekmek, su olmasa boğazımızdan geçmiyor. Vali ise şimdi etli sütülmü yemeklerle karnını doyuruyordur.” Üstad dedi:

“Yok yok! Bu lezzeti alamaz!” Molla Resul itiraz eder gibi sordu:

“Nasıl almaz?” Bunun üzerine Üstad şöyle dedi:

“O şimdi zaten toktur. Midesini doldurmuş, neyi yesem diye düşünür ve her yemeği beğenmez. Bizim gibi lezzet alamaz. Bak biz ne kadar iyi lezzet alıyoruz.”

İktisatla hareket ediyordu

İşte, biz iktisatla o bulguru bahara kadar yedik. Bir gün Üstad bana dedi ki: “Bahar geldi, dağa gideceğiz, artık burada kalmayalım. Git annene söyle, kendi bulgurundan ne kadar sarf etmişse köyden onun yerine bulgur getirelim, borcumuzu verelim.” Gittim anneme sordum, annem dedi: “Daha ben bizim bulgurdan harcamadım, küpte daha bulgurunuz var, bitmemiş.” Bunun üzerine Üstad’ımız hocaları çağdıktan sonra, bana dedi:

“Molla Resul, kaç nüfusun var?” “Beş nüfusum var.” “Bir sene bahara kadar kaç teneke bulgur sarf edersiniz?” “On beş tenekeden aşağı olmaz. (Bizde, teneke çap denen bir ölçü birimidir.)

“Bak Molla Hamid’in annesinin elinin bereketine! Bir teneke bulgurumuz vardı, o da henüz bitmemiş. Sizin evlerinizde beş-altı teneke bulgurlarınız bitmiş. Molla Hamid’in annesi olsaydı onlar da bitmeyecekti. Bu onun elinin bereketidir. Anası yapıyor, ben yapmıyorum...”

İşte Üstad bu şekilde berekete sebep olan bir iktisatla hareket ediyordu. Mesela, çay içerdik, ikişer tane şeker verirdi. O iki şekerle istediğin kadar çay içebilirdin. Çay serbest, fakat şekeri iki taneden fazla vermezdi. Bir yakın misafiri geldiğinde o da içerdi, ona üç-dört adet şeker verirdi. Çünkü onlar bu iktisada alışkın değillerdi. Mesela, odunu da iktisatla kullanırdı. Ben:

“Üstad’ım ne için soba yakmıyorsun? Burası kocaman mescit, ısınmıyor.” O ise “Yok yok, günde üç öğün yeter!” derdi. Biz dağa gittiğimiz mevsimde odunun yarısı damda artmış kalmıştı.

KÖPEĞE HAKKINIZI HELAL EDİN!

Kavurmaları küpte saklardık. İcap ettikçe oradan alırdık. Bir gün bir köpek kapıyı açık bulmuş, içeri girmiş, küpe başını sokmuş.

Benim gürlütümü duydu kaçmak istedi. Başını küpe zorla soktuğundan çıkaramıyordu. Başını oraya buraya çarpa çarpa küpü kırdı ve kaçtı.

Molla Resul, oldukça kızgın bir şekilde, köpeği yakalayıp cezalandırmak istediğini söyledi. Biz münakaşa yapıp dururken, Üstad gürlütüyü işitti. Kendisi o anda ibadetle meşguldü. Bizi çağdı ve “Neler oluyor?” diye sordu.

Ben de olanları aynen anlattım.

“Hepiniz buraya gelin. En büyüğünüz kimdir?” diye sordu. “Molla Resul, en büyüğümüzdür” diye cevap verdik. O’na döndü ve şöyle bir soru sordu:

“Şimdi sana bir soru soracağım; ama bana doğru cevap vereceksin! Sen bir yere gidiyorsun. Paran, erzakın, hiçbir şeyin kalmamış. Açlıktan iflahın kesilmiş.

Kapısı açık bir ev gördün ve içeri girdin. İçeride bir küp kavurma var. Sen insansın, aklın var, başkasının malının haram olduğunu biliyorsun ve bunun bir azabı da var... Bu halde o kavurmadan yer misin, yemez misin?”

Molla Resul “Evet, yerim” diye cevap verdi. Bunun üzerine Üstad şöyle dedi:

“Ya köpek! Aklı yok, azabı bilmez ve karnı da aç bir vaziyettedir. Onda kabahat var mı? Artık gybetini yapmayın. İntikamını düşünmeyin. Hakkınızı helal edin.” Molla Resul:

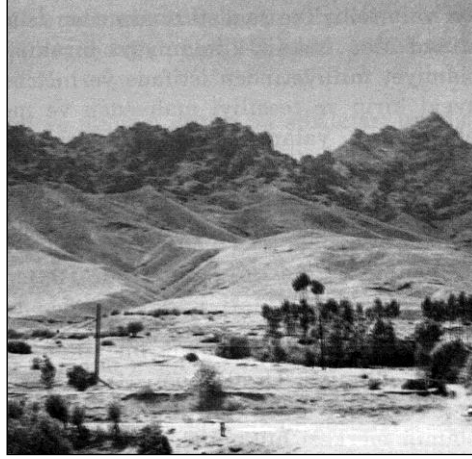
“İçimden helal etmek gelmiyor ama ne yapalım, artık helal edelim” dedi.

ÜSTAD’IMIZIN BOŞ VAKTİNİ GÖRMÜYORDUM

Yine bir sene Erek dağında Zernebat suyunun kenarına çekildik. Çok sık ağaçlık bir yerdeydik. Bir ağaç vardı. Budanmadığı için dalları birbirine geçiyordu. Orada Üstad’ımızın üzerine çıkacağı bir taht yaptık. Biz talebeler ise aşağıda yatıyorduk.

Ben Üstad’ımızın hiç boş vaktini görmüyordum. Daima meşguldü. Ya okur, ya dua eder veya namaz kılardı. Yalnız misafirler geldiği zaman onlarla biraz konuşurdu.

Onlara köylerinde cami olup olmadığını sorardı, “hocanız kimdir, ne yapıyor, ne dersi okutuyor?” derdi.

Erek Dağı

Eğer misafir “Hocamız yok, camimiz yok” derse, “Camisiz, hocasız yerde nasıl duruyorsunuz!” diye hiddet ederdi.

Üstad Zernebat’da iken, her gece teheccüd namazına kalktığını görüyordum. Ben bazen onu görür uyuyamazdım. Uyumadığımı görürse: “Keçeli neden uyumuyorsun? Kalk, sen de gel, beraber dua edelim” derdi. Ben bir şey bilmezdim ki yanında okuyayım.

Derdi ki “Ben dua edeceğim, sen de âmin dersin.” Çok mütevazı idi. “Büyük bir sarayın kapısını açtırmak için nasıl o saray sahibinin tanıdığı kimseye benzeyerek kapısı vurulursa, onun gibi bende Yunus (a.s.) ve Veysel Karâni Hazretleri’nin (r.a.) dua ve münacatlarıyla Rabbime niyaz ediyorum” derdi. “Onlar kapıyı açtırmışlar, bende o yüz yoktur ki açtırayım, senin âmin demen kapıyı açtırmak olsun; ben de seninle içeri gireyim” derdi. Benim dua esnasında bazen uykum gelir, pineklerdim. Bana bakar derdi ki:

“Ben de eskiden senin gibiydim. Sonra alışırısın.”

“SEN BANA KAÇ PARAYA MAL OLDUN?”

Üstad’ımız, Eski Van Müftüsü Ömer Efendi’ye esaret hayatı ve oradan nasıl kurtulduğu hakkında bazı şeyler anlatmış. Müftü Efendi de bize nakletmişti. Ben de aklımda kaldığı kadarıyla Ömer Efendi’den duyduklarımı size söyleyeyim:

“Ruslar fırınlara canlı domuzlar atarlar ve pişirirlerdi. Sonra o fırınlarda ekmek yapıyorlardı. Domuz yağı ekmeklere de karışırdı. Necis oluyordu. Onun için yemiyordum. Ayrıca un ve buğday alıp el değirmeni ile öğütür ve sacın üzerinde kendim ekmek yapardım. Yumurta ve patates alıp pişirirdim. Benim bu halimi gören Ruslar, “Bu delidir” diyorlardı.”

Bir gün teyzemlerin dükkânında oturmuştu; yine anlatıyordu Üstad. Külahını masanın üzerine koyup elini Üstüne vurarak:

“Sen bana kaç paraya mal oldun?” derdi.

Ben de “Senin her şeyin böyle pahalı mı olur? Bu külah on beş kuruşluk bir şeydir dedim” Bunun üzerine dedi:

“Ruslar benim kıyafetimi sevmezlerdi, bu külahımı isterlerdi. ‘Sen bunu çıkart at, sana elbise verelim onları giy, sana maaş bağlayalım’ dediler. Ben onlara ‘Sizin maaşınızla kıyafetimi değiştirmem’ derdim. Üç sene kadar esarete kaldım. Bağlayacakları banknot üzerinden hesap et. Kaç lira tutar? Ona göre kıyafetimin kıymetinin değerini anla!”

RUS ESARETİNDEN KURTULUŞ NASIL OLDU?

“Rusya’da esarete iken bazen ıssız yerlerde dolaşırdım. Ve çoğu kez ‘Sen bu Rusların arasında ölsen, seni bir Müslüman bulur mu? Cenazeni nasıl kaldırır bu Ruslar... Ya Rabbi! Sen bilirsin, bana bir kapı aç!’ diye düşünürdüm.”

“Bir gün merkep üstünde, Arap kıyafetli, üç-dört kişi yanımdan geçiyordu. Birisi bana selam verdi. Selamını aldım. ‘Seni buradan çıkarsam Türkiye’ye gider misin?’ dedi. ‘Giderim, fakat nasıl buradan çıkacağız? Dört kapısı bulunan etrafı kapalı Diyarbakır kalesi gibi bir yerde bulunuyoruz. Kapılarda bizim resimlerimiz var. Nöbetçiler bizi tanırlar. Kapıdan nasıl geçeceğiz?’ dedim. O şahıs ‘Sen benim

zebunumu giy, merkepleri sür ve önden git. Ben sana yetişirim' dedi. 'Bu adam boş adama benzemiyor' dedim kendi kendime.

Molla Hamid Ekinci – Bayram Yüksel

“Onun elbiselerini giydim ve merkeplerini sürüp gittim. Kapıdan geçtim; nöbetçi bir şey demedi. Sonra o şahıs bana yetişti ve yirmi dört saat beraber gittik... Yürümekten benim ayaklarım şişmişti. Bir müddet sonra o şahıs bana: ‘Hududa yaklaştık. Ben artık seninle gelemem. İleride Çerkezler, Kafkaslar vardır. Onlar Türkçe bilirler, seni huduttan geçirirler.’ Daha sonra ayrıldık. Doğruca o yoldan gidersem; Ermeniler, Ruslar –onların dillerini bilmediğimden– beni geri çevirirler. Başka, dar bir yol vardı; onu takip edeyim dedim.”

“O dar yoldan ilerledim. Akşam olmuştu ki yol bir dağa çıktı. Orada yol falan yoktu. Etrafıma bakındım; dağda bir inek gördüm. Onu sürersem bir yere rast gelirim, diye düşündüm. İneği sürmeye başladım. Bir müddet sonra, bir mağaranın önünde durdu ve devam etmedi. Neden durduğunu anlamaya çalışırken, mağaradan pir-i fâni, âbid birisi çıktı. Beni tanıyordu. Bana ‘Hoş geldin, ehlen ve sehlen’ dedi. ‘Sen yorulmuşsun, açsın’ dedi ve beni içeriye aldı. ‘Benim ekmeğim falan yok. Bu ineği yaz-kış sürerim ve sütünü içerim’ dedi ve bana süt sağıp getirdi. Şimdiye kadar böyle lezzetli bir süt içmemiştim. O gece orada kaldım, bana dedi ki:

“Sen Türkiye’ye gittiğinde, Türk kardaşlarıma selam edesin. Başlarında çok felaketler, musibetler var. Üç Şey’e riayet etsinler. Kur’an dersine önem versinler, Ezan-ı Muhammedî’yi daima yüksek sesle okusunlar ve cemaatten ayrılmasınlar.” (Onun için olsa gerek Üstad’ımız, yanına gelen ziyaretçilere, köylülere daima köylerinde cami, hoca olup olmadığını sorardı. Yok derlerse onlara kızardı.)

“Türk hududuna geldim. Türk askeri parolayı sordu. Ben ‘parolayı bilmiyorum’ dedim, ismimi söyledim. Bir subay beni tanıyormuş, böylece huduttan geçtim.” (Hangi huduttan geçtiğini söylemedi.)

Rusya’da Üstad’ımızın ahvaline dair olan kısmı eski Van Müftüsü Ömer Efendi anlatmıştı. Yine bir gün Müftü Efendi Üstad’ımızdan soruyor:

“Böyle çok yerleri gördün, Şam’a gittin, neden Hicaz’a uğrayıp üzerindeki farzı kaldırmadın?” İlk seferde cevap vermedi, mevzuyu değiştirdi. Tekrar sordum:

“İnsan günde beş defa huzur-u Beyt’te durmazsa, senede bir defa veya ömründe birkaç defa oraya gitse ne feyiz alabilecek.”⁵

YA KÖPEKLER SALDIRIRSA!

Bir gün hizmetinde iken birkaç misafir gelmişti. Etrafta, biraz uzakta köyler vardı. Oralarda sürüler ve kocaman yırtıcı çoban köpekleri bulunurdu. Yabancı kimseleri bırakmazlardı. Ben de köpekten çok korkardım.

Üstad bana “Git, şu karşı ki köyden yatak getir” dedi. Ama kimseyi bana yardımcı vermedi. Ben zaten evhamlı idim.

Dışarı çıkıp söğüt ağacından bir dal keseyim, hiç olmazsa köpeklere karşı bununla müdafaa ederim diye düşündüm. Ben dalı keserken Üstad’ımız dışarı çıktı.

“Sen daha gitmedin mi?” dedi. Ben de köpeklerden korktuğumu onun için de hazırlık yaptığımı söyledim.

⁵ Ben buna şahidim. Bize ‘Teveccehtü ilâ Beytike’ş-Şerif (Senin şerefli Beytine yöneldim) demeyince niyet getirmeyin derdi. Molla Hamid

“Çok ayıp! Ellerine taş, ağaç almışsın... Köpeklerden bu kadar mı korkulur!” dedi. Ben ağacı da attım. Hiçbir şey almadım yanıma. Canım sıkılmış olarak köye doğru yürüdüm. Baktım ki sürüler ve onlarla beraber köpekleri köyün altındaki bir bayıra gelmişler. Akşamüzeriydi. Köpeklere görünmeden geçmek imkânsız... Ben buradan nasıl geçeceğim diye düşünürken, tam da yolumun üzerinde uzanmış, canavar gibi bir köpek gördüm. Diğerleri de koyunların etrafında geziniyorlardı. Başka çarem yoktu, doğruca yürüdüm. Ona doğru yaklaşınca ayağa kalktı. Önce havaya baktı ve gerindi. Sonra yoldan aşağı inerek bana yol verdi. Çoban yukarıdan bize bakıyordu. Geçip gittim. Sonra köyün altında elleri sopalı birkaç genç ve bir ihtiyar gördüm.

“Sen nereden geldin, bayırda koyunlara rastlamadın mı?” dediler. Rastladığımı nasıl geçtiğimi anlattım. İhtiyar adam ağladı. Üstad’a onlar “Seyda” derlerdi.

“Seyda’ya iman getirmeyenin imanı var mıdır?” deyip; köpek kendilerinin olduğu halde, üç beş kişi sopalı halde yaklaşmıyoruz, sopalarla kendimizi müdafaa ediyoruz. Onlara koyun sütü içiriyoruz, çok kuvvetli oluyorlar. Sana nasıl yol verdiler?” diyorlardı. Yatakları toplayıp götürdük. Üstad bizi kapıda gülerek karşıladı.

“Geldin mi kardeşim?” dedi. “Geldim Üstad’ım” dedim. “Sana yolda köpekler saldırmadı mı?” “Saldırmadı” dedim. “İşte, şecaatli ol! Korkak olma!” dedi.

Ben o zaman Üstad’ı anlayamıyordum, diğer hocalar gibi zannederdim. Hâlbuki tam itikadım olsaydı, nereye git derse tereddütsüz giderdim.

Üstad, kendisinden keramet göstermesini isteyenlerden hoşlanmazdı. Dua ederken de “Ben de sizin gibiyim. Hepimiz kardeşiz. Beraber kapıyı çalıyoruz; kapı ne zaman açılırsa beraber gireriz” derdi.

BESMELE ELBİSESİNİ GİYİNCE CİNNİLER İLİŞEMEZ

Dağda kışın yatmak için bir yer yapmıştık. Harabe bir yerdi, kapısı penceresi açıktı. Üstad’ımızın yatağını uygun bir yere yaptık. Bizse misafir talebelerle iki sıra halinde yatıyorduk. Kapı ortada idi. Bir gün misafirler gelmişti. Testide su kalmadığı için, Üstad’ımız bana su getirmemi söyledi. Su, ileride, on-on beş dakika uzaklıktaki bir dereye idi. Orada kurtlar çoktu. Korktuğum için gitmek istememiştim. Onun için iştmemiş gibi yaptım. Tekrar sordu:

“Su yok mu getirmedin mi kardeş, niye gitmedin?” Ben de “Bu kadar milletin içinde yalnız ben mi varım?” dedim.

“Sen ağa mısın, niye gitmiyorsun?” dedi. Ben de “Üstad’ım, bana ne iş verirsen ver yaparım; fakat oraya gidemem” deyince, “Gel otur. Neden korkuyorsun, anlat?” dedi. Ben de kurtlar ve yırtıcı hayvanlardan korktuğumu söyledim. Üstad’ımız:

“Birader ben geçen gece teheccüd namazına kalkmıştım. İçeriye bir kurt girdi. Sizlerin arasından geçerek doğru benim yanıma geldi, ben de elbisemi giyiyordum. Allah Allah yolunu mu şaşırdı yoksa başka bir maksatla mı geldi, ‘gel bakayım!’ dedim. Üç beş dakika birbirimize bakiştık. Durdu, durdu... Lisan-ı hâliyle bana dedi:

‘Bu kadar karşında durdum, bana bir ihsan, bir ikram yapmadın, ben de Rezzak-ı Hakikî’ye giderim’ dedi ve çıkıp gitti. O kurdun dizgini kendi elinde olsaydı, iki-üç tanemizi dağıtıp giderdi. Demek ki dizgini kendi elinde değildir. Onu yaratan onu çeviriyor. Hiçbir şeyin dizgini kendi elinde değildir. İnsana bir şey yapamaz.”

İstersen, cinnîlerin ortasına otur, sana bir şey yapamazlar. Nasıl ki dağdaki çoban asker olur, inzibat elbisesi giyer. O asker vazife icabı ‘Haydi dükkânları kapatın!’ dese, hiç kimse o inzibata karşı gelebilir mi? Herkes ‘Mutlaka o emir başka yerden geliyordur’ diye dükkânlarını hemen kapatır. İşte besmele elbisesini giyince de cinnîden hiç kimse sana ilişemez.”

Ben ne dedimse sözümü kesti, yanıma da kimse vermedi. Testiyi alıp yalnız başıma suya gittim, doldurup getirdim.

“Gülerek bir şey gördün mü?” dedi.

“Görmedim” dedim. Yine, daha önce dediği gibi “Korkak olma, şecaatli ol!” dedi.

KERTENKELE ÖLDÜRMEK SEVAP SANIRDIM

Üstad’ımız hiç boş durmazdı. Her zaman meşguldü. Bir gün bana “Arkadaşımı al, dağa çık, biraz dolaşın. ben biraz meşgul olacağım” dedi. Biz de söylendiği gibi dağa çıktık. Dağda gezerken bir kertenkeleye rast geldik. Biz de kertenkeleyi öldürmek sevap bilinirdi. Bunun için kertenkelenin kafasını bir taş ile ezdim. Döndüğümüzde Üstad’ımız sordu:

“Neler yaptınız?” Ben de iyi bir marifet işlemiş gibi, hemen atıldım. Sevinerek kedi kafası kadar kafası olan bir hayvanı bir taşla öldürdüğümü söyledim. Çok kızdı:

“Ne yaptın sen, evini harap ettin!” dedi. Beni yanına çağırdı ve üst üste sorular sormaya başladı:

“O kertenkele size hücum etti mi?”

“Yok.”

“Sizi ısırды mı?”

“Yok.”

“Elinizden bir şey aldı mı?”

“Yok.”

“Rızkını, yiyeceğini siz mi veriyorsunuz?”

“Yok.”

“Sizin mülkünüzde, toprağınızda mı geziyor?”

“Yok.”

“Siz mi halk etmişsiniz?”

“Yok.”

“Ne için ne hikmetle yaratıldığımı biliyor musunuz?”

“Yok.”

“Bu kadar yok, yok, yok! Bunu yaratan Allah senin öldürmen için mi yarattı? Sen nasıl öldürürsün onu? Mahlûkatın ne için halk olduğunu Cenab-ı Hak bilir.”

BİLSEN, GAYRET NE KADAR HAYIRLIDIR.

Bir gün odun kırıyordum. Çok yorulmuştum. Birkaç köylü de orada idi; bana yardım etmiyorlardı. Namaz vakti idi. Üstad’ımız geldi.

Ben odun taşıyordum, kimse de yardım etmiyordu. Bunun üzerine Üstad gelip bana yardım etmeye başladı. Ancak azar azar ve çok yavaş götürüyordu. Ben de hiddetlendim:

“Üstad’ım niye boşuna gidip geliyorsun? Sen git yerinde otur, ben senin beş altı defada götürdüğünü bir defada götürürüm” dedim. Üstad’ımız;

“Kardaş! Ben sana gayretin ne kadar hayırlı olduğunu gösteriyorum. Sen çalışırken, benim oturmamı, gayretim kabul etmiyor. Onun için ben de çalışacağım” dedi. Bana biraz nasihat etti ve dedi:

“Eğer gayretin ne kadar hayırlı olduğunu bilseydin, ömrünün bir dakikasını boşa geçirmezdin! O mahşer gününde sana ne kadar menfaat vereceğini bilseydin, bir dakika boş durmak istemezdin.”

HEM BURADA RAHAT OTURAYIM, HEM DE CENNET İSTEYİYİM! OLMAZ!

Yine bir gün diz üstü oturmuş münacatta idi. Bir parmağı –hep aynı şekilde oturmaktan– yara olmuştu. Molla Resul’e dedi:

“Buna ne sürsem iyi olur?” Molla Resul o esnada ateş yakıyordu. “Merhem sür, belki iyi olur” dedi ve şu ifadeyle taaccübünü ifade etti: “Biz de Allah’tan korkuyoruz, ama senin ödün patlıyor. Sen de bizim gibi rahat otur biraz!” Üstad şöyle dedi:

“Kısa ömürde, kısa dünyada ebedi hayatı kazanmaya gelmişsiniz. Hem burada rahat oturayım hem de cenneti isteyeyim, bu olmaz. Onun için cesaret edemiyorum rahat oturmaya.”

KÖPEKLERİ KONUŞARAK DURDURDU

Dağda kalırken Üstad’ımız Cuma günleri, Cuma namazına giderdi. Bir gün beni de götürdü. Namazı kıldık geliyorduk. Dağda koyunlar yaylıyordu. Köpekleri de vardı. Bizi görünce köpekler hücum ettiler, bizi tutmaya geliyorlardı. Üstad’ımız önde başında şemsiye gidiyordu. Köpeklerin hücumunu görünce ben taş toplamaya başladım. Bunu gören Üstad’ımız “Sen ne yapıyorsun?” dedi. Ben de “Dağdan gelenleri görüyorsun, kendimizi müdafaa etmeyelim mi?” dedim. “Ayıp ayıp! At o taşları” dedi. Ben de taşları attım. “Gelsinler bakalım ne olacak?” dedim.

Köpekler gelince Üstad'ımız, "Kâfi kâfi, siz vazifenizi yaptınız. Gerçi burası sizin ülkenizdir, fakat biz hain değiliz" deyince, köpekler oldukları yerde kaldılar. Bir adım bile ileri gelmediler. Biz yolumuza devam ettik.

NAZARA TENEZZÜL EDENİN AKİBETİ

Bir gün, Üstad'ımızdan sorup öğrenmek için bir kaç sual hazır etmiştim. Sohbet sırasında daha ben sualleri sormadan hepsini cevaplandırdı. Yalnız nazar (bakma) mevzuunda bir sualim kalmıştı. Ben soruyu hiç açmadan hiddetle bir elini öteki eline vurdu ve "Ben eski Said'den memnun değildim, yalnız üç hâlimden razıyım" dedi. Sonra konuşmasına şöyle devam etti:

"İstanbul'da şaşaalı zamanda, haftada bir elbise değiştirdim. Pırlanta gibi bir elbise giyer, İstanbul'un en şaşaalı yerlerine giderdim. Benim fakih arkadaşlarım birisini gözcü tayin edip beni takip ettirmişler. 'Bunun peşinden git, bakalım nerelere gidiyor, ne yapıyor?' demişler. Üç gün sonra arkadaşlarla sohbet esnasında, bana şöyle dediler: 'Said, sen ne yapsan haktır. Hakka gidiyorsun ve bunda da muvaffak olacaksın.' 'Niçin böyle söylüyorsunuz?' diye sorduğumda şu cevabı verdiler: 'Şeriata aykırı bir davranışın oluyor mu diye, seni üç gündür takip ettiriyorduk. Baktık ki senin kendi halinden başka şeyden haberin yok. Bunun için sen inşaallah gayende muvaffak olacaksın' dediler."

"Nazar meselesine gelince... Nasıl ki küçük bir ateş ormana atılınca yavaş yavaş o ormanı yakar, mahveder, bitirir. Nazara tenezzül eden bir mü'min de amelini gün be gün yer mahveder. Sonra korkarım ki o adamın akıbeti vahim ola!"

KİYAMETE KADAR BONCUK DİZECEK

Üstad'ımız, bir gıybet ve bir de yalandan hiç hoşlanmazdı, taciz olurdu.

Merhum Molla Resul bana anlattı:

"Biz Van'da iken Van Valisi (âlim bir zattı) ara sıra Üstad'ı misafir eder, sual sorardı. Bir gün bize 'siz de gelin' dedi. Çarşı kalabalık olduğu için mezarlıktan geçecektik. Bir mezarın başına gelince, Üstad orada dikildi kaldı. Bize 'siz gidin' dedi. Fakihler gittiler. Ben yaşlı olduğum için geride kaldım. Durdum, Üstadı seyrettim. Belki yarım saat mezarın başında durduktan sonra, yürümeye başladı. Kendisine:

"Allah'a (c.c.) üç kere kase ederim ki bana ne gördüğünü söyleyeceksin. Eğer söylemezsen arkadaşlarına bu hali söylerim. Allah rızası için bana söyle orada ne keşifte bulundun?" dedim. Hiddetlendi ve "Benden ne istiyorsun?" dedi. Tekrar iki-üç defa yalvardım. Sonunda açıkladı:

"Saliha bir kadının mezarının yanından geçiyordum. Çok saliha bir kadın; fakat ziynete ve boncuğa biraz meyyalmış. Kırılan boncuğunu dizerken vefat etmiş. Hâlâ o boncuğu dizmekle meşgul. İhtimal ki kıyamete kadar onu dizmekle meşgul olacak. Ve kıyamet koptuğunda 'Ne kadar çabuk koptu kıyamet! Daha boncuğu dizip bitiremedim' diyecek. Ben de orada durmuş Cenab-ı Hakk'ın azametini seyrediyordum."

KASEM EDERİM O EVDE KIZ OLDUĞUNU BİLMEDİM

Yine Molla Resul anlatıyor:

"On dört-on beş yaşlarında iken keşif ve keramet Üstad Hazretleri'nin yanında bir şey değildi. Sonra çıktık caddeye geliyorum. Bizim Van'da, yani şimdi olduğumuz yerde Ermeniler kalırdı, biz aşağıda kalıyorduk. Ermeniler sabah olunca çocukları mekteplerine, büyükleri dükkânlarına, işlerine giderlerdi. Kadınları, bizimkiler gibi çarşaf giyerdi. Kadınları da dışarıda olurdu."

"Üstad Hazretleri 'Horhor Medresesi'nden çıkınca yürürken ayağımızın ucuna bakacaksınız, sağa sola bakmayacaksınız. Sağa sola bakarsanız haddinizi bildiririm' dedi. Yan yana yola devam ederken, Üstad daima bizi kontrol ediyordu. Anladım ki karşıdan ermeni kadınları geliyor. Başımı kaldırdım ermeni kadınlarını gördüm. Üstad beni dürttü ve 'Bir daha başını kaldırma' dedi. Başımı aşağı indirdim. Öylece Tahir Paşa'nın evine geldik."

Molla Resul yeminle anlatıyordu:

"Tahir Paşa'nın kızları vardı. Kızlarından birisini Üstad'a nikâhlamak istedi; fakat Üstad kabul etmedi. Daha sonra Paşa'yı başka yere naklettiler, böylece mevzu kapanmış oldu."

"Bir gün bir sohbet esnasında konu yine bu noktaya geldi. Üstad Hazretleri'ne 'Paşa, kızlarından birisini size nikâhlamak istiyordu. Onun için gelip gidiyorlardı, siz görmediniz mi?' diye sorduk. Üstad Hazretleri, 'Kasem ederim, ben o evde kız olduğunu bilmedim!' diye cevap verdi."

EREK DAĞI'NDA MAĞARA

Cuma günleri kürsüde vaaz yapıyordu. Van eşrafından bazı evhamlı kimseler “Zaman tehlikelidir, biraz dikkatli ders yapın” diye tavsiye ettiler. Bu teklif Üstad'ın hiç hoşuna gitmedi. Zaten bahar da gelmişti. Zernebat'a gitmek istiyordu. Zernebat suyu, Ereğ Dağı'nın eteklerindeki bir dereeden çıkan bol bir su idi.

Zernebat'a gitmeden önce bir gün evimize teşrif etmesini rica ettim. Kabul etti. Kendisine bir bardak süt ikram etmiştik. Küçük bir bahçemiz vardı. Sütü içerken bahçeye baktı, ayağını bahçeye attı ve geri döndü. O sene bahçenin meyvesine öyle bir bereket düştü ki, inanın hiç bitmez oldu.

Bir ineğimiz vardı. Yine aynı sene evimizde her zaman süt bulunur, isteyen gelir bol bol içerdi.

Daha sonra Ereğ Dağı'na gittik ve güze kadar orada kaldık. Güzün yavaş yavaş hava serinlemeye ve kar yağmaya başladı. Kaldığımız yer yamaç bir yerdeydi.

Üstad'ımız emir buyurdular: “Buradan küçük bir kapı açın; içini oyarak mağara yapın. Orası sıcak olur. Kışı burada geçiririz.” Biz “Üstad'ımız olur mu?” diye itiraz edince, “Elbette olur” dedi.

Benimle birlikte bir de Fakih vardı (Fakih Hasan). Üstad'ımıza çok hizmeti olmuştu. İşte rahmetli Fakih Hasan'la bir yeri kazmaya başladık. Bir ara Üstad'ımız gelip baktı. Karınca yuvası görünce “Bırakın orayı” dedi. “Niçin?” diye sordüğümüzde “Bir ev yıkarak yeni bir ev yapmak olur mu? Bunları dağıtmayın, başka yer kazın” dedi. Bu şekilde iki üç yer değiştirdik. Sonunda o rahmetli dayanamadı ve “Vallahi böyle olmaz, o gelir gelmez sen karıncaları karıştır, görmesin. Yoksa bu işi biz bitiremeyiz. Karıncasız yer var mı ki?” dedi. Sonunda bir yeri kazdık. Hiç taş falan da çıkmadı. Güzel bir mağara yaptık. Beş-altı kişi orada kalmaya başladık.

Üstad'ımız karıncaların yanına geldiği vakit, bulgur, şeker vs. koyardı. Bir defasında “Şekeri niçin koyuyorsun?” diye sordum. Üstad'ımız “Bu da onların çayı olsun” dedi.

Bir defa Kardeşi Abdülmecit Efendi ve Müftü Efendi ricaya geldiler. “Üstad'ımız! Eğer kar yağarsa burasını kapatır. Bir köye veya Van'a gelip bir oda tutun. Orada yine hizmetinize devam edersiniz” dediler; ancak Üstad'ımız kabul etmedi.

AYAKKABILAR SÖZÜMÜ TUTMUYOR

Bir gün ikimiz beraber şehirden geliyorduk. Yolda, üzerinde namaz kılınabilecek bir taş gördük. Üstad dedi ki “Bunu götürebilsek üzerinde namaz kılabiliriz.” Ben arkama aldım. Yolda bir taş daha rastladık. “Bunu da ben alayım” dedi ve arkasına aldı mübarek. Yol yok tabii... Dağ yoludur... Dağlık... Bir ayakkabı var ayağında, o da kurumuş. Mübarek ayaklarının altı yere temas ediyor. Arada bir ayağından çıkıyor, aşağı kayıyor.

Bunun üzerine “Hey Hey! Bir zamanlar Said, Tahir Paşa ile dolaşırdı, ayağında çizmeler vardı, faytonla gitmeye tenezzül etmezdi... Şimdi şu eski ayakkabılar sözümü tutmuyor.” Bunun üzerine ben de “Efendim keşke o eski günler uzun olsaydı” dedim. Üstad “Hayır! Bu günüm daha iyidir” dedi.

KİLİSEYİ CİNNİLERİN KÜFFARLARI KARARGÂH YAPMIŞTI

Üstad Hazretleri bir gün bizi çağırdı. “Acayip bir şey gördüm. Size nakledeyim” dedi:

“Gözümü yummuş, tesbihatı okuyordum. Bir muazzam gürültü geldi. ‘Mutlaka dağın bir tarafı yıkıldı veya bir muazzam sel bu dereeden geçti veyahut bir araba yuvarlandı’ dedim. Gözümü açtım, dağa baktım; fakat bir emare yok. Dereye baktım; su yok. Geldim oturdum. Kalbime ihtar oldu ki bu kiliseyi cinnîlerin küffarları karargâh yapmışlar. Burada peygamberlerin, evliyaların tesbihatını okuduğumdan, onlara bomba gibi dokundu. Malum, nur-zulmet bir arada olmaz. Bunlar beklediler; ben tesbihata devam ettim. Bunun üzerine cinnî kâfirler, biz bunun elinden kurtulamayacağız deyip göç edip gittiler. Cenab-ı Hakk'ın rahmetinden ab-ı kevser gibi, maneviyattan bir suyu kilisenin üzerine indirdi. O gürültü, onun gürültüsü idi. Beni uyandırdı. Manevî bir ses işittim.”

“Said, biz burayı tathir ettik, temizledik. Sana teslim.”

“Bugünden itibaren buraya kilise demeyeceksiniz; çilehane diyeceksiniz” dedi Üstad'ımız. Sonra da biz oranın kapısını penceresini tamir edip yerleştik. O kadar hoş ve müferrah oldu ki Van'dan ziyaretine gelenler, oradan çıkmak istemezdi.

Üstad oradan ayrıldıktan sonra, yerini bir köylü aldı. Oramın köylüleri onu uyardılar: “Burada Üstad kalmıştır. Sakın buraya ekleme yapmayasınız, orayı cami yapınız.” Fakat orayı alan yabancı köylü, yerlilerin sözünü dinlemeyip tavla yapmış; hülâsa kirlenmiş. Bunun üzerine iki köylü arasında

ihtilaf çıkmış. Jandarmalar yetişinceye kadar, çıkan kavgada biri ölmüş. Orayı alan adamları hapsetmişler. O damları ve ağaçları tamamen yıkmışlar. Orası dağıldı gitti yani...

“SAİD NASIL BİR ŞEYHTİR? KERAMETLERİ NİCEDİR?”

O çilehanenin bahçesi çimenlikti. Üstad'ımız seccadesini çimenlerin üzerine serer, namaz kılar, tesbihat yapardı.

Bir akşamüzeri sofi-meşrep bir zat ziyaretine gelmişti. Üstad'ımız o gün zamanında tesbihatına başlamadı. Onun için bir an önce o şahsı evine göndermek istedi. Ancak o zat gitmek istemedi. Bunun üzerine Üstad'ımız hiddetlendi:

“Sen ‘Bakalım Said nasıl bir şeyhtir, kerametleri nicedir?’ diye gelmişsin. Ben şeyh değilim, hocayım. Yalnız, sizden biraz fazla okumuşum, o kadar. Birlikte Cenab-ı Hakk'ın kapısını çalıyoruz. Ne zaman açılırsa birlikte gireriz. Haydi, artık kalk git” dedi. Adam gidince “İhtiyar buraya namaz kılmak, tespih etmek için gelmiş, niçin müsaade etmedin?” diye sordum. Üstad'ımız şöyle cevap verdi:

“Siz biliyorsunuz ki bazı insanlar yanımda buldukları zaman, onları, boynuma binmiş, ayakları ile kalbimi sıkıyor ve nefesimi daraltıyor gibi zannediyorum. O zaman bir şey yapamıyorum. Bazı insanlar da sizin gibidir ki benimle yekvücut, kendi vücudum gibidir; burada başka insanlar yok gibi zannediyorum. Onun için itiraz etmeyin. O adamı göndermeye mecbur kaldım” dedi.

O BENİM KAPICIMDIR

Üstad'ımız, keramet beklemezdi; bilakis taciz olurdu. Kendisinden keramet bekleyen ve şahsına makam verenlerden de hoşlanmazdı.

Tesbihata başladığında iki üç saat sürerdi. Bir gün ben çalışırken Üstad'ımız bana, “Gel, seni bekliyoruz” dedi. Molla Resul merhum, Üstad'ımıza “Yahu senin işin de anlaşılıyor! Şeyh istersen burada, âlim istersen burada, hoca istersen biz varız. Onu ne yapacaksın?” Üstad'ımız “Ne yapayım o benim kapıcımdır, o gelmeden bir şey edemiyorum, yanıma gelsin” dedi. Molla Resul “Peki, gelsin otursun” dedi.

Ben şimdi itiraf ediyorum ki ben Üstad'ımızdan keramet, himmet gibi şeyler beklemiyordum. Yalnız bir gün bana dua etti; ama ben hiddetlendim ve “Benim istediğim duayı yapmıyorsun” dedim.

“Peki, sen ne istiyorsun?” dedi. Ben de “Okuyorum, fakat okuduklarımı iyice anlayıp hifzedemiyorum. Zihnim biraz açılın istiyorum” dedim. “Peki, oku oku ne olacak, âlim mi olacaksın?” deyince, “Evet” dedim. “Peki, senin hakkında ilmin hayırlı olduğunu biliyor musun?” dedi. Bunun üzerine şöyle dedim:

“Ben duymuşum. Peygamber Efendimizden (a.s.m) sormuşlar; farzlardan sonra en âlâ amelimdir buyurmuş.” Üstad'ımız “Ya hayırsız olursa?” dedi.

“Efendim, ilim de hayırsız olur mu?” dedim. Üstad “Görölmüştür. Seferberlikten evvel, ilmine gururlanmış, dalalete gitmiş, hatta mürtet olmuş, burada tutunamamış, İran'a adam gönderip vurdurmuşlar. Sen hakkında hayırlısını iste kardeşim. Sen âdeta kıtlıktan kurtulmuş, zengin bir sofraya bulunca çatlayınca yemek yemiş birisine benziyorsun. Sen de kendine göre oku!”

“Peki Efendim” dedim.

Ben şimdi anlıyorum. Demek Üstad'ımız beni bu yüzden beraberinde götürüyordu. Zira ben kendisinden keramet beklemiyordum.

BİR HOROZ, BİR DÜNYA!

Erek Dağı'nda her şeyi tamamladıktan sonra, Üstad'ımız dedi ki:

“Her şey tamam yalnız bir eksiğimiz var. Bize bir horoz lazım; vakti bilemiyoruz.” Ben:

“Üstad'ım, bizim beyaz nişansız bir horozumuz var, O'nu getirelim” dedim. Biraz durduktan sonra:

“Evet, horoz güzel; ama onu getirsen yalnız başına canı sıkılacak ve bana bir hanım lazım diyecek. Yalnız kalınmaz.”

“Efendim, tavuğumuz çoktur. Bir de tavuk getiririm.”

“Onların ikisine de erzak lazım, yiyeceklerini isteyecekler.”

“Efendim, buğdayımız çoktur, bir miktar buğday getiririm, yerler.” Sonunda bana döndü ve:

“Kardeşim, ben dünya gaillesinden, çamurundan çıkmak istiyorum. İstemez, getirme!” dedi.

Ömrümün boş geçmesini istemiyorum

Erek Dağı'nda kaldığımız sürece Cuma namazları için Van'a giderdik.

Bir defasında yine namaz için Van'a doğru ilerlerken, Üstad, Molla Resul ve arkadaşlara dedi ki:

“Ya siz önden gidin ben arkadan geleyim, ya da ben önden gideyim siz arkadan gelin.” Molla Resul:

“Üstad'ım, uzun yolda herkes yanına arkadaş ister ki eğlenerek gitsin! Sen ise bizi reddediyorsun. Hikmeti nedir?” Üstad “Siz beni meşgul ediyorsunuz. Van'a varana kadar birçok evradımı okur bitiririm. Siz benimle gelince, beni konuşturuyorsunuz, vazifemden geri kalıyorum” dedi ve ilave etti:

“Bazı insanlar vardır ki ekin biçen işçilerin yanına gittiği zaman onları gayrete getirmek için o da biçmeye başlar. Bazıları da çalışan işçileri çağırır, ‘Hele gelin bir sigara içelim’ der, onları tembelleştirir. Siz de onlar gibi beni işimden geri bırakırsınız. Onun için ömrümün boş geçmesini istemiyorum.”

“HAYVANLARIN GİYBETİNİ YAPMAYA HAKKIN YOK!”

Bir gün ekmeğimiz bitti. Ben Van'a, ekme almaya gittim. Geri dönüyorduk ki birkaç köpek bana saldırdı. Çoban yetişti, beni müdafaa etti. Yerimize vardığımızda Üstad “Çok yoruldu mu?” diye sordu.

“Efendim hiç yorulmadım, fakat köpekler üzerime hücum ettiler, çoban yetişmese idi beni yutacaklardı” diye cevap verdim. Aradan biraz zaman geçti, tekrar söyledim:

“Bu hayvanlar süt içe içe ayı gibi olmuşlar. Beni de yiyecektiler.” Bunun üzerine Üstad hiddet etti ve şöyle dedi:

“Kardeşim yeter! Hayvanların giybetini yapmaya hakkın yok! Onlar vazifelerini yapmaya mecburdurlar. Bir lokma ekme için sahiplerine o kadar sadakat gösteriyorlar...”

Bana hayvanların bir daha giybetini yaptırmadı. Ben de yapmadım.

Said çökmüş, ihtiyarlamış demesinler diye hep tıraş oluyorum

Üstad'ın iki usturası vardı. Haftada iki defa tıraş olurdu. Bu Molla Resul'un dikkatini çekmiş olacak ki bir defasında sordu:

“Üstad'ım, senin ne ilmini anlayabildik ne de amelini! Nedir bu halin? Kendine eziyet edip haftada iki defa tıraş oluyorsun?”

Üstad buyurdu ki:

“Ben esaretten evvel çok zındıkları titrettim. Yumruğum hep onların başında olsun! Şimdiki zındıklar, Said çökmüş, ihtiyarlamış demesinler diye, hep tıraş oluyorum.”

ÜSTAD'DAN AYRILIŞ

Bana, “Kardeşim ihtimaldir ki beni götürcekler. Sen evine git” dedi. “Nereye götürceklerse ben de seninle gelirim” dedim.

“Yok, sen ailenin yanına git.” Ben yola çıktım. Kendisi bir tepenin başında oturmuş bana bakıyordu. Ben epey uzaklaştıktan sonra dönüp baktığımda Üstad'ın hâlâ beni izlediğini gördüm. İki gün sonra geldiler ve Üstad'ı alıp götürdüler.

Şarktan sürgünler başladığında

Emin Bey, Molla Münevver, Molla Hamid

Şarkın şeyh ve ağalarını sürgün edeceklerdi. Bir gün şarkın âlim ve tarikat şeyhlerinden Şeyh Enver Efendi, yanında bir at ve giysilerle geldi. Üstad'a dedi ki:

“Bunları al; beraber hududu geçelim. Orada bir yer bulur, ibadetlerimizi daha rahat yapabiliriz.” Üstad:

“Şeyhim ben gelmeyeceğim. Sen serbestsin gidebilirsin; sen git. Elimden gelse ben daha içeriye gitmeye çalışacağım. Ta ki benim yumruğum bir takım zındıkların başlarından eksik olmasın.”

Şeyh Enver oradan ümidini keserek meyasane ayrılıyor. Yolda Ali Çavuş isminde bir talebesine rast geliyor. Şeyh, Ali Çavuş'a emrediyor ki:

“Ali Çavuş ne yapıp edin, Üstad'ı buradan kurtarın! Yoksa onu götürecekler.” Ali Çavuş Şeyh'e diyor:

“Sen kendi başının çaresine bak. O kendini kurtarır.” Şeyh ağlayarak diyor ki:

“Ali Çavuş siz Üstad'ı tanımamışsınız ve daha tanımıyorsunuz. Sizi kasmle temin ederim ki seksen tane benim gibi Şeyh Enver'i eritseler daha Üstad'ın bir parmağını ikmal edemezler. Beni onunla kıyas etmeyin, O'nu kurtarmaya çalışın.”

28 SENE SONRA ÜSTAD HAZRETLERİ'Nİ ZİYARET

Üstad Van'dan ayrıldıktan 28 sene sonra Emirdağ'ında ziyaretine gittim. Beni içeri aldılar. Üstad'ın odasına girdik. Beni görünce:

“Dur bakalım, seni tanıyabilecek miyim? Benim Van'da bir Molla Hamid'im vardı. Sen o olmayasın?” Ben “Evet hizmetkârınızım” dedim. Beni öyle bir kucakladı, sıktı ki kuvvetli bir genç ancak öyle sıkabilirdi.

“O vakit zayıftın, şimdi gelişmişsin.” Zübeyir Ağabey'e dönerek “Zübeyir bak! Van'da tek başına benim hizmetimi görüyordu. Siz üç dört kişi ancak görüyorsunuz.”

“Otur, otur! Van'daki sinema perdelerini çevir bakalım. Kimler gitmiş, kimler kalmış?” Bazı kimselerin hayatta olduğunu, selamlarını söyledim. Muhammed Salih Efendi'nin ismi gelince, “O benim kardeşim de gitmiş, bizi bekliyor” dedi. Ben, “Efendim, o Hicaz maksadıyla Medine-i Münevver'e gitmiş.” “Fesuphanallah! O benim dualarımda gidenlerle beraber geliyor, sen hayattadır diyorsun.” Zaten ölmüş olanlara hiç vefat etti, ölmüş demezdi. “Filanca gitti, bizi bekliyor” derdi. Sonra “Zernebat'a gidiyor musun?” diye sordu. “Efendim, Zernebat suyu Van'a gelmiş, evlerimize almışız.” “Afiyetle için.”

Üstad'la görüşmemiz Ramazan ayının yirmi yedinci gecesine rast gelmişti. Akşam namazının vakti geldi. “Gidin odanızda kılın” buyurdular. Ben, “Sen kılmayacak mısın?” diye sordum. “Kılacağım” dedi. Bunun üzerine ben, “Ben de sizinle kılmak istiyorum” dedim. Üstad, “Sungur, bu kardeşim ikinci Hulûsi'nin kafasındadır. Gelin bu gün beraber kılalım” dedi. Cüppesini giyerken bana döndü ve “Şimdi bu kardeşim, 'ben de giyseydim' diyecek” dedi ve bana giydirdi. Çıkardım. Namazı kıldık. Tesbihattan sonra Yasin-i Şerif'i kendisi okudu ve duasını yaptı. “Artık odanıza gidin” dedi.

Merhum Zübeyir Ağabey bana döndü ve “Sen Üstad'la nasıl konuşuyorsun böyle? Biz hiç bir şey söyleyemeyiz. Kendisi emreder, biz yaparız. Neyse artık işimize bakalım” dedi. Ben kendisine “Ben

oturamam, çok uykum geldi” dedim. Bunun üzerine Zübeyir Ağabey bana bir hap verdi. Onu yuttuktan sonra hiç uykum gelmedi. Sabahleyin yine bir ziyaretine gideyim istedim. Gittim ve “Efendim, yine emrederseniz hizmetinizde bir müddet kalmak istiyorum” dedim. Üstad, “Kardeşim bin aydır buradasın. Daha ne istiyorsun?” dedi.

O arada mübarek gözlerinden yaşlar aktığını fark ettim. “Gözleriniz sağlamdır, niye böyle yaş geliyor?” diye sordum. “Bana verilen zehri yere dökseler yeri yakardı” dedi. Ben, “Kendine niye dikkat etmiyorsun?” deyince Üstad, “Biraz yemeğimiz kalmıştı. Ekşimesin diye pencerenin önüne koyuyoruz. Gelip içine zehir koyuyorlar. Ben ne yapayım?” dedi ve ekledi:

“Eğer ben ölürsem, bana acımayın. Risale-i Nur ikmal edildi. Risale-i Nur size kâfi ve vafidir.” Ben de bu arada merak ettiğim bir hususu kendilerine sordum:

“Efendim! İhlâs Risalesi’nin on beş günde bir defa okunmasını emretmişsiniz. Bu ihlâs dua değil, salâvat değil... On beş günde bir defa okunmasının hikmeti nedir?” Üstad:

“Kardeşim mümkünse her gün okuyun. Bütün ibadetlerin başı, mâyesi ihlâstır.”